

המוסד לביטוח לאומי
הלשכה הרפואית
ירושלים, אדר תש"ע, מרץ 2010

**קוד אתי וכללי התנהגות
לרופאי הוועדות
הרפואיות**

קוד אתי וכללי התנהגות לרופאים במוסד לביטוח לאומי

המוסד לביטוח לאומי כתאגיד ציבורי הפועל מכוח חוק, מחוייב בכללי התנהלות ראויה אל מול ציבור המבוטחים. כללים אלה מקיפים את כל תחומי פעילותו של המוסד לביטוח לאומי במגעיו השוטפים עם האוכלוסייה, ובכלל זאת גם בתחומים הנוגעים לעבודתם של רופאים במוסד.

מערכת ההוראות הפועלת כיום והנוגעת לפעילותם של הרופאים במוסד, מקיפה סוגיות מקצועיות וארגוניות רבות, אך היא אינה נותנת תשובות מלאות למצבים או לדילמות אתיות שונות, ולפיכך נתבקשה עבודה מיוחדת בתחום חשוב זה.

המסמך המונח לפניכם, מבטא עבודת חשיבה מעמיקה ויסודית באשר לקוד האתי ולכללי התנהגות בתחומים הרפואיים של עבודת המוסד. חשיבה זאת נערכה על ידי מנהלים ועובדים, בריכוזה של הלשכה הרפואית ובראשותו של ד"ר מריו סקולסקי.

מסמך זה מאגד בתוכו כללים להתנהלות הנדרשת מרופאים במוסד לביטוח לאומי, שנועדו להבטיח כי השירות שינתן על ידינו בתחומים אלה יהיה אתי, מקצועי ויעיל, ויש בו מסר ברור באשר למחויבות הערכית ולנכונותנו להתנהגות ראויה יותר.

אני רואה חשיבות מרובה בעבודה על פי קוד אתי ברור וידוע המתווה את הדרך המתאימה בעבודתנו. אימוץ הקוד וביצועו יביאו לשיפור תהליכי העבודה ולשיפור השירות לציבור, נושא המצוי בעדיפות גבוהה במיוחד.

תודתי לכל העושים במלאכה על שטרחו ועמלו בחשיבה, בכתיבה ובהוצאתו לאור של הקוד האתי, ובמיוחד לד"ר מריו סקולסקי, המנהל הרפואי ולעובדי הלשכה הרפואית.

בברכה,

ד"ר מריו סקולסקי

**אסתר דומיניסיני
המנהלת הכללית**

ד"ר נכבד,

הנדון: קוד אתי וכללי התנהגות לרופאי הוועדות הרפואיות

ברצוני להודות לך על השתתפותך בוועדות הרפואיות שלייד המוסד
לביטוח לאומי.

כחלק ממאמצנו לשיפור השירות למבוטח ולשיפור הוועדות הרפואיות
רצ"ב חוברת נהלים בנושא הנדון.

אחת לשנה נוציא נוהל מרענן.

אודה לך על קריאת החוברת בתשומת לב ועל שמירת העקרונות
המוצגים בה.

בברכה,

ד"ר מריו סקולסקי,
המנהל הרפואי.

קוד אתי וכללי התנהגות לרופאי הוועדות הרפואיות

"לכל בית שאליו אכנס, אבוא כדי לעזור לחולה, ואמנע מכל מעשה רע ומושחת, ובייחוד אמנע מניצול גופם של גברים או נשים, משועבדים או חופשיים. כל מה שאראה, או אשמע, הנוגע לחיי אדם, בטיפול בחולים או אף מחוץ לעבודתי, ואשר אין להשמיעו בחוץ, לא אגלה אותו, והוא ייחשב לי לסוד מקודש" (מתוך שבועת הרופאים- שבועת היפוקרטס).

הקוד האתי הוא המצפן המבטא אידיאל של ארגון, והוא מאפשר לחבריו להגדיר את ערכיהם ואת דרכי התנהגותם כך, שהוא ישמש להם מגדלור אשר יעזור להם לנווט את דרכם בצורה המיטבית, ומבלי לפגוע בציבור מקבלי השירות ובעצמם.

אחד מהקודים האתיים העתיקים ביותר הנה שבועת היפוקרטס אשר מכילה אוסף של ערכים וכללי התנהגות אשר פותחו בהתאם לתנאי התקופה, ואשר עדיין תקפים ומשמשים נר לרגלי הרופאים. יחד עם זאת, בחלוף השנים, ובשל המורכבויות שמזמנים לנו השינויים החברתיים, יש צורך בהשלמה ובעיבוי של כללי ההתנהגות של הרופאים הפועלים במוסד לביטוח לאומי.

השאלה כיצד להבטיח את זכויות הנבדק בוועדות רפואיות ציבוריות תוך שמירה על נורמות וסטנדרטים מקצועיים ניצבה כנר לרגלי הוועדה בבואה לגבש קוד אתי וכללי התנהגות בוועדות הרפואיות.

בוועדות רפואיות ציבוריות למיניהן חברים רופאים ומומחים שעושים שימוש בידע המקצועי שלהם על מנת לאבחן, למיין, ולקבוע כשירות, מוגבלות רפואית, ליקויים ופגמים של הנבדקים, את שיעור הנכות המתאים להם ואת ההשלכות התפקודיות שלהם.

מתוך ניסיון לנהל את פעילות הרופאים באופן הולם, ולשם יצירת סביבת עבודה חיובית והוגנת, נרתמנו לנסות ולנסח ערכים וכללי התנהגות מקצועית אשר יסייעו לרופאים לזהות את הדרך הנכונה, הישרה והחיובית במסגרת תפקידם ותפקודם, ומתוך מגמה להביאם לידי ביצועים והישגים מרביים.

כללי

- הרופא יפעל ללא משוא פנים תוך ראיית טובת המבוטח, ובכפוף לחוקים ולתקנות שמכוחם הוא פועל.
- הרופא יפעל תוך שמירה על כבוד המבוטח וזכויות הפרט שלו.
- הרופא לא יפלה בתוקף תפקידו בין מבוטח למשנהו מכל טעם שהוא, לרבות מטעמי גיל, מין, מוצא, לאום, דת, מעמד חברתי אישי או כלכלי, אמונה ודעה, או מכל סיבה אחרת.
- הרופא יקפיד על יושרה מקצועית, הגינות ויושר בכל מעשיו, ויעשה כמיטב יכולתו להנחיל ערכים אלה גם לעמיתיו.
- הרופא החבר בוועדה הרפואית יקבל החלטה מקצועית עצמאית ואובייקטיבית שאינה כפופה למרותו או לצרכיו של המוסד לביטוח לאומי או של כל גוף אחר.
- הרופא יתמיד בהתעדכנות מקצועית, בידע ובמימונות מתוך מחויבות לחינוך רפואי עצמי.

כללי התנהגות בוועדה

- כדי למצות באופן מרבי את המפגש עם הנבדק, וכדי להבטיח שההתייחסות לכל ההיבטים הרלוונטיים לעבודה בוועדה תשתקף בפרוטוקול הדיון ותביא לידי ביטוי את איכות העבודה ואת המומחיות של הבודקים, זאת תוך עמידה באמות מידה של מבחן משפטי, יש להקפיד על הכללים שיפורטו להלן:
- הכללים המפורטים מטה באים למסד דפוסי עבודה שמטרתם מתן החלטות בוועדות הרפואיות מדרג ראשון ובוועדות הערר, זאת על מנת להבטיח כי בעת מתן ההחלטה הרפואית בוועדה תינתן תשומת הלב הראויה לכך שהצדק לא רק ייעשה אלא גם יראה, ושהחלטה תהיה מהימנה ומבוססת רפואית, ולכן גם משפטית.
 - הכללים מתמקדים בהיבט טכני-מעשי ובהיבט מהותי, מתוך ידיעה שהחלטות הוועדה מחייבות נימוקים מפורטים המבססים את ההחלטה על עובדות ועל ידע מקצועי, הכול בהתאם לאמות המידה שנקבעו על ידי בתי המשפט.

1. הצגת הבודקים והמזכיר בפני הנבדק

רופא בוועדה, לרבות רופא מוסמך ונותן חוות דעת, יענוד תג זיהוי ויציג עצמו בפני התובע בשמו ובמקצועו. המזכיר יציג עצמו בשמו ובתפקידו כמזכיר.

2. בירור האם המבוטח קיבל חו"ד או טופל ע"י אחד הרופאים בוועדה

תובע יישאל על ידי המזכיר, או על ידי הרופא, בכל ועדה, אם טופל בעבר ע"י אחד הרופאים בוועדה, או שאחד הרופאים נתן חוות דעת בעניינו. הרופא שנתן חוות דעת בעבר פסול מלכהן כחבר בוועדה שדנה באותו מבוטח.
יש להקפיד למלא בפרוטוקול את התשובה שניתנה.

3. בירור קשרי עבודה

- א. פוסק יפסול עצמו אם התובע המציא חוות דעת של מנהלו הישיר או רופא בכיר ממנו באותה מחלקה/יחידה.
- ב. פוסק יפסול את עצמו אם הוא נמצא בקשרי עבודה עם בא כוחו של התובע.
- ג. יש להקפיד למלא סעיפים אלו בפרוטוקול

4. פירוט המידע שעמד בפני הוועדה

יש להקפיד לרשום בפרוטוקול את המידע והמסמכים שעמדו לרשות הוועדה: מידע על אשפוזים וטיפולים, וכן פירוט המסמכים הרפואיים שהיו בפני הוועדה, כל אלו בציון מקור ותאריך.

במקרים שבהם לא נמצא במקום בעת הבדיקה מזכיר ישיבה, ימולאו פרטים אלה על ידי פקיד התביעות לפני העברת התיק לבדיקה.

יש להקפיד על פירוט מרבי של ההיסטוריה התעסוקתית של המבוטח.

5. תלונות הנבדק.

- יש לדאוג לרישום ברור ומפורט של תלונות התובע במקום המתאים לכך בדו"ח הוועדה.
- התובע יאשר בחתימתו שפירט את תלונותיו. אם התובע מסרב לחתום ולאשר שפירט את תלונותיו, או בשל הליקוי שממנו הוא סובל אין ביכולתו להבין, או לחתום על האמור, יאשרו הרופאים בחתימתם ששמעו את התלונות, ויציינו כי המבוטח סירב לחתום.

6. הסכמה לבדיקה.

בדיקה גופנית בוועדה רפואית טעונה הסכמה של התובע.

במקרה של סירוב התובע לבדיקה, יש לציין בפרוטוקול סעיף שבו יירשם כי התובע סירב להיבדק ולשתף פעולה עם הוועדה (בציון הנימוק שנתן התובע).

7. רישום הפרוטוקול.

רישום הפרוטוקול ייעשה בכתב יד ברור, ויחתם בצד חתימתו של הרופא בחותמת של הרופא שבה יצוין שמו, מקצועו ומספר רישונו.

אין להוסיף בפרוטוקול שום פרט או שינוי כלשהו לאחר החתימה, פרט לטעויות סופר או פליטות קולמוס.

יש לחתום על הפרוטוקול רק אחרי שהוא מולא על כל פרטיו.

8. בדיקות רפואיות בוועדה.

- הבדיקה הרפואית תיערך באווירה נינוחה, וההתייחסות כלפי הנבדקים תהיה עניינית ומכובדת.
- הבודקים יסבירו לנבדק מראש (במידה שהדבר ניתן), מהם שלבי הבדיקה שעליו לעבור.
- אם התובע המופיע בפני הרופא מעלה תלונה בפעם הראשונה ואין לו על כך תיעוד רפואי, על הרופא להודיע לו כי לא ידון בתלונתו במסגרת ועדה זו. כמו כן יודיע לו כי עומדת בפניו האפשרות להגיש תביעה חדשה בעילה חדשה, או תביעה להחמרת מצב, כאשר ימצאו בידי המסמכים הרפואיים המתאימים, או האפשרות לערער על החלטת הוועדה.
- עצירת דיון- בקשה לחומר רפואי/בדיקות רפואיות/חוות דעת מקצועית – על הרופא לנמק היטב את בקשתו ולדרוש חומר זה רק אם הוא נדרש והכרחי לשם קבלת החלטה עניינית לשם קביעת הנכות. (המוסד אינו הגוף האמון על הטיפול הרפואי במבוטח)
- כאשר אין צורך בבדיקה פיזית, יסביר הרופא לתובע כי עיין במסמכים ואין צורך בבדיקה פיזית. זאת, כדי שהתובע ישתכנע כי הוועדה התייחסה באופן רציני לתלונותיו.
- הבדיקה תתבצע מאחורי פרגוד מפריד שמוצב בחדר הוועדה.

9. נימוק החלטה:

- יש להתייחס ולנמק החלטה לגבי כל תלונה של התובע.
- פרוטוקול החלטות הוועדה הרפואית על תוצאותיה יהיה מנוסח בצורה בהירה, מתומצתת ומנומקת, במבנה בו יוצגו:
 - א. עובדות ואבחנות שהופיעו בעת הבדיקה הרפואית,
 - ב. ניתוח העובדות,
 - ג. ומסקנות שצריכות להתייחס לכל החומר שהופיע במהלך הבדיקה, כולל/ ובפרט התייחסות לעובדות ו/או מידע שהביא הנבדק והנלווה אליו/או מיופה כוחו.
- הוועדה בדרג הראשון תציין אילו מסמכים לא היו רלוונטיים להחלטה לדעתה, ואלו מסמכים אינם משקפים לדעתה את המצב הנכון.
- במידה וקיימת חוות דעת נגדית של רופא מטעם המערער או חומר רפואי / עובדתי אחר, והוועדה אינה מסכימה עם העובדות או המסקנות, יש לציין זאת תוך הסבר ונימוק מדוע אין לקבלה. כך ישוכנע בית המשפט / בית הדין כי הטענות לדחיית הערר נשקלו למול חוות הדעת הנגדית, וכי נעשה ניסיון להתמודד עם חוות דעת נגדית זו.

כללי התנהגות בוועדה

- יש להקפיד על הגעה בזמן לכינוס הוועדה, לרבות הקדשת זמן לעיון בתיקים לפני כינוס הוועדה.
- אין לשוחח בטלפון בשעת כינוס הוועדה (לא בטלפון נייד ולא בטלפון רגיל). על הרופאים ומזכירי הוועדות לכבות את הטלפונים הניידים לפני תחילת כינוס הוועדה.
- רופא כונן מתבקש למצוא סידור מתאים לשעת כינוס הוועדה, כדי שלא יוטד במהלך קיום הוועדה הרפואית.
- אין לאכול בשעת קיום הוועדה. ניתן לעשות הפסקה בין ועדה לוועדה, על פי הצורך.
- אין לנהל שיחות חולין בזמן קיום הוועדה.
- יש להקפיד על צורת ישיבה נאותה, המכבדת הן את חברי הוועדה והן את המבוטח.
- יש לנהוג באדיבות כלפי התובע ולאפשר לו להעלות טיעונו.
- יש להקפיד על משך זמן הביצוע של הוועדה.
- אין לשכוח שלרופא הוועדה יש סמכות מעין שיפוטית. עליו להתנהג בהתאם, ולהימנע מוויכוחים מיותרים עם התובע או עם בא כוחו.
- בסמכות הפוסק לבקש מעורך הדין שלו להגיש את טיעונו בכתב מפאת קוצר זמן.
- בסמכות הפוסק להוציא מהחדר את המלווה של התובע או את בא כוחו, אם הוא סבור שהוא מפריע למהלך התקין של הוועדה. יש להכניס מזכר לתיק המנמק את סיבת ההוצאה.

כשירות למילוי תפקיד

- רופא שאינו כשיר מקצועית מבחינה רפואית, יימנע ממתן שירותים המתחייבים מתפקידו. רופא בלתי כשיר, לרבות רופא החולה במחלה מיזבקת, יפנה ללשכה הרפואית במוסד לקביעת מגבלות תפקודו ואופן המשך מילוי תפקידו.
- הרופא ידווח ללשכה הרפואית במוסד על רופא בלתי כשיר אם לדעתו המשך עבודתו עלול לפגוע בשיקול דעתו בקבלת החלטות, והוא מהווה סכנה לבריאות הציבור. זאת לאחר שהודיע על כך, מראש, לרופא הבלתי כשיר.
- רופא המזהה התנהגות בלתי נאותה מבחינה אתית או מקצועית אצל חברו למקצוע יתריע על כך בפניו, ובמידת הצורך ידווח על כך לגורם המוסמך במוסד.
- הרופא יודיע ללשכה הרפואית במוסד אם הוא נמצא אשם בעבירה פלילית או משמעתית הקשורה לעיסוקו ברפואה, בין שנעברה בארץ ובין בחו"ל.
- רופא שהושעה ע"י ארגון או מוסד רפואי, או שהוטלו הגבלות על עיסוקו ברפואה, יודיע על כך ללשכה הרפואית במוסד.
- הרופא רשאי להפסיק טיפול בעניין של מבוטח אם נחשף לאלימות מילולית או פיזית מצידו, או מצד בני משפחתו, או מצד מי מטעמם.

שמירה על סודיות רפואית

- הרופא ישמור על צנעת הפרט של המבוטח ועל הסודיות הרפואית שלו. חובת הסודיות לא תפוג גם לאחר מות המבוטח, ותחייב את הרופא.
- הרופא לא ימסור פרטים רפואיים של המבוטח לאדם או לגוף אחר, אלא אם יתבקש לעשות זאת ע"י המבוטח, או על פי חובה המוטלת עליו בחוק.
- הרופא ימסור מידע רפואי על המבוטח לצורך המשך טיפול רפואי על ידי מטפל אחר תוך יידוע המבוטח (אלא אם מסירת המידע למבוטח עלולה להזיק לבריאותו, שאז יעשה הדבר באישור ועדת האתיקה של הלשכה הרפואית).

איסור קבלת תרומה או טובת הנאה

- הרופא לא יפר את אמון המבוטח ולא ינצל אותו לרעה מבחינה פיזית, נפשית, כלכלית או אחרת. הסכמת המבוטח לא תגרע מאחריות הרופא.
- הרופא לא ינצל, בכל צורה שהיא, את מעמדו ותפקידו על מנת להשפיע על המבוטח להעניק לו מתנה, תרומה או כל טובת הנאה שהיא.

יחסו של הרופא לעמיתיו

- הרופא ינהג בכבוד ובחברות בעמיתיו למקצוע.
- הרופא יביע את דעתו בדבר החלטות רפואיות שניתנו ע"י עמית למקצוע **בלשון עניינית, צנועה ומאופקת שנסמכת על מידע רפואי ועובדתי**. במידה שישנם חילוקי דעות - הבירור ייעשה על ידי גורם רפואי מקצועי ממונה.
- רופא הפועל בצוות יהיה אחראי להתנהגותו המקצועית ולחלקו האישי בהחלטות המתקבלות בצוות ביחס למבוטח.
- הרופא יכבד את כישוריהם ואת ניסיונם של עמיתיו לצוות, ויהיה נכון לקבל מהם עצה, ביקורת או תלונה עניינית.